

Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»
Факультет гуманітарної та економічної освіти
Кафедра філософії, історії та соціально-гуманітарних дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

О.І. Набока

«19» жовтня 2023 р.

ПРОГРАМА
кваліфікаційного іспиту зі спеціальності
підготовки здобувачів
другого (магістерського) рівня вищої освіти
(денної та заочної форм навчання)

спеціальності 033 Філософія

за освітньо-професійною
програмою Філософія

2023 – 2024 навчальний рік

Програма атестаційного екзамену для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Філософія» спеціальності 033 Філософія

Укладачі:

Скиртач В.М., кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, історії та соціально-гуманітарних дисциплін ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»;

Алієва О.Г., кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, історії та соціально-гуманітарних дисциплін ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»;

Мартинов Р.С., кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, історії та соціально-гуманітарних дисциплін ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри філософії, історії та соціально-гуманітарних дисциплін

Протокол №2 від «12» жовтня 2023 р.

Завідувач кафедри

В.А. Федь

Обговорено та рекомендовано до впровадження вченою радою

Державного вищого навчального закладу

«Донбаський державний педагогічний університет»

«19» жовтня 2023 р., протокол № 2

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Інтеграція України в Європейський освітній простір, основною вимогою якої є забезпечення якості вищої освіти, обумовлює нові підходи до підготовки майбутніх викладачів вищих навчальних закладів. На зміну традиційній освітній моделі, що базується на пріоритеті простого засвоєння і відтворення інформації, має прийти нова модель, головною метою якої є вироблення у випускників ВНЗ компетенцій, що дадуть їм змогу опанувати спеціальність в процесі практичної діяльності та подальшої додаткової освіти.

Програма кваліфікаційного іспиту зі спеціальності «033 Філософія» підготовлена відповідно до нормативних вимог підготовки фахівців, викладених у законодавчих та нормативних документах про вищу освіту. Її зміст орієнтує магістрантів не тільки на творче засвоєння філософських знань, а й на вироблення відповідних компетенцій і бажання займатися самоосвітою, оволодівати новою інформацією, уміння використовувати здобуті знання на практиці. Отже, підготовка магістрів за спеціальністю 033 «Філософія» передбачає сучасних способів освоєння ними методологічних підходів до здійснення наукових досліджень в системі освіти і науки.

Кваліфікаційний іспит зі спеціальності 033 «Філософія» на здобуття магістерського рівня вищої освіти на денній та заочній формах навчання на факультеті ГЕО (кафедра філософії, історії та соціально-гуманітарних дисциплін) відбувається у письмовій формі шляхом виконання завдань із п'яти провідних дисциплін фахової підготовки: «Історія філософії», «Теоретична філософія», «Сучасна світова філософія», «Філософсько-клінічний дискурс ХХ ст.», «Соціальна філософія та філософія історії».

Основна мета кваліфікаційного іспиту зі спеціальності полягає у визначенні відповідності професійної підготовки випускників вимогам освітньої характеристики та кваліфікаційного стандарту, рівня їхньої готовності до самостійної філософської діяльності та якості засвоєння навчального матеріалу з дисциплін, що виносяться на кваліфікаційний іспит.

У відповідних розділах до кожної з дисциплін подано програму кваліфікаційного іспиту, яка містить:

1. Пояснювальну записку.
2. Зміст навчального матеріалу, що виноситься на іспит і відповідає навчальній програмі з дисципліни.
3. Перелік літератури до курсу.
4. Список літератури, дозволеної до використання на іспиті (у разі потреби).
5. Перелік контрольних питань до курсу.

Пакет кваліфікаційного іспиту зі спеціальності містить 25 варіантів завдань, які охоплюють фундаментальні та визначальні теми в системі вивчення дисциплін, що виносяться на іспит.

Завдання з дисципліни «Історія філософії» включає теоретичну складову, спрямовану на виявлення рівня обізнаності студентів з основними поняттями, принципами та положеннями філософії, розвитком філософської думки з найдавніших часів до сьогодення, основними філософськими концепціями минулого і сучасності, національними аспектами філософії.

Перевірка знань із дисциплін «Теоретична філософія», «Сучасна світова філософія», «Філософсько-клінічний дискурс ХХ ст.», «Соціальна філософія та філософія історії» передбачається у тестовій формі (тести закритого і відкритого типів). Зміст кожного з варіантів включає завдання репродуктивного, репродуктивно-продуктивного, продуктивного або творчого характеру, питання спрямовані на активізацію мислення магістрантів, на застосування вміння аналізувати, доводити, обґрунтовувати свою думку.

Тести та завдання підбрано так, що відповіді на них повинні продемонструвати рівень компетентностей, набутих магістрантами з усіх дисциплін фахової підготовки. Слід відзначити рівнозначність варіантів завдань за складністю.

Відповіді магістрантів на кваліфікаційному іспиті зі спеціальності повинні свідчити про глибину розуміння і викладу матеріалу, повноту

висвітлення теоретичних основ проблеми, врахування та аналіз сучасних наукових досліджень; логіку побудови відповіді, зв'язок питання з іншими питаннями курсу та суміжними дисциплінами; зв'язок теоретичного матеріалу з практичною діяльністю навчального закладу; знання науково-методичної літератури, сучасних програм; ерудицію, наявність високого професійно-педагогічного потенціалу особистості, розуміння свого призначення в суспільстві, поєднання фундаментальних знань із професійними вміннями і навичками; сформованість професійних якостей: високу моральність, духовну культуру, кругозір, доброзичливість та загальну культуру, виразність, культуру усного мовлення та культуру володіння державною мовою.

Під час визначення досягнень магістрантів із кожної дисципліни кваліфікаційного іспиту загальними об'єктами аналізу стали такі орієнтири:

- характеристика відповіді: елементарна, фрагментарна, логічна, доказова, обґрунтована;
- якість знань: правильність, повнота, глибина, гнучкість, системність, узагальненість;
- рівень оволодіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, робити висновки;
- досвід творчої діяльності: уміння виявляти проблеми, формулювати припущення, розв'язувати задачі;
- самостійність оцінних суджень.

Загальна (кінцева) оцінка за відповідь студента на кваліфікаційному іспиті зі спеціальності визначається шляхом складання кількості балів, виставлених за відповідь із кожної дисципліни.

Шкала оцінювання:

За 100-бальною шкалою	За національною шкалою
90 – 100 балів	відмінно
89 – 75 балів	добре
60 – 74 балів	задовільно

26 – 59 балів	незадовільно
0 – 25 балів	неприйнято

Критерії оцінювання відповідей з дисципліни «Історія філософії» (питання № 1). Завдання оцінюється у 35 балів. При розробці критеріїв оцінки за основу бралася повнота і правильність відповіді, глибина освоєння історико-філософських теорій, концепцій, ідей, та культура філософського мислення.

Тестові завдання закритої форми (питання № 2) з вибором однієї правильної відповіді оцінюються по 3 бали кожне. До кожного з таких завдань пропонується 3-4 варіанти відповідей, серед яких лише одна є правильною. Із запропонованих відповідей слід вибрати правильну та певним чином її позначити (обвести кружечком) За виконання кожного із завдань здобувач може отримати 3 чи 0 балів.

Завдання вважатиметься виконаним правильно й магістрант отримує 3 бали, якщо обрано та певним чином позначено правильний варіант відповіді.

Завдання вважатиметься виконаним неправильно й магістрант отримує 0 балів, якщо позначено неправильний варіант відповіді; позначено два або більше варіантів відповіді, навіть якщо поміж них є правильний; не позначено жодного варіанта відповіді.

Тестові завдання відкритої форми (питання № 3) оцінюються по 7 балів кожне.

Завдання вважатиметься виконаним повністю й магістрант отримує 7 балів, якщо відповідь правильна.

Завдання вважатиметься виконаним частково правильно й магістранті отримує 1 – 6 бали, якщо відповідь правильна, але неповна.

Завдання вважатиметься виконаним неправильно й магістрант отримує 0 балів, якщо записано неправильну відповідь або не записано відповідь.

В своїх відповідях випускники повинні показати глибину та усвідомленість професійних знань, розвиток професійних вмінь і навичок.

Відповідь повинна свідчити про розуміння завдань удосконалення системи освіти в Україні, наявність високого професійно-педагогічного потенціалу особистості, розуміння свого призначення в суспільстві, поєднання фундаментальних знань з професійними компетенціями, загальну культуру, емоційну виразність та культуру спілкування.

При оцінюванні відповідей на кваліфікаційному іспиті екзаменатори користуються такими вимогами та критеріями:

Оцінка «відмінно» (90-100 балів) виставляється за глибокі знання навчального матеріалу, наявного в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах, уміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку й розвитку, чітко, лаконічно, логічно послідовно відповідати на поставлені питання, уміння застосовувати теоретичні положення під час виконання практичних завдань.

Оцінка «добре» (89-75 балів) виставляється за міцні знання навчального матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені питання, вміння застосовувати теоретичні положення під час виконання практичних завдань, які, однак, містять певні (несуттєві) неточності.

Оцінка «задовільно» (60-74 балів) виставляється за посередні знання навчального матеріалу, недостатньо аргументовані відповіді, слабе застосування теоретичних положень під час виконання практичних завдань.

Оцінка «незадовільно» (26-59 балів) виставляється за незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння застосувати теоретичні положення під час виконання практичних завдань.

2.1. ПРОГРАМА КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ІСПИТУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ З ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ ФІЛОСОФІЇ»

Пояснювальна записка

Кваліфікаційний іспит зі спеціальності з курсу «Історія філософії» є засобом перевірки теоретичної підготовки майбутніх викладачів. Дисципліна

«Історія філософії» є найважливішою ланкою в системі професійної підготовки майбутніх викладачів філософських дисциплін, формує їх професійну компетентність та конкурентоспроможність, виробляє стиль філософування, дає знання зміну філософських парадигм, простановлення та розвиток філософського знання, про його роль у розвитку культури і суспільства, про методологічне значення історико-філософської спадщини в розумінні онтологічних, гносеологічних, аксіологічних і соціальних проблем.

Програма кваліфікаційного іспиту зі спеціальності з курсу «Історія філософії» для здобуття магістерського рівня вищої освіти складена на основі навчальної програми вищезазначеної дисципліни. Основна мета кваліфікаційного іспиту полягає у визначенні відповідності професійної підготовки випускників до освітньої характеристики та кваліфікаційного стандарту, рівня їхньої готовності до самостійної філософсько-педагогічної діяльності та якості засвоєння програми з курсу.

До кваліфікаційного іспиту зі спеціальності з курсу входять ті теми, що є фундаментальними та визначальними в системі вивчення дисципліни. Іспит студенти складають у письмовій формі.

Зміст навчального матеріалу

ТЕМА. 1.1. Філософія Давнього світу. Зародження основних парадигм філософування. Передумови філософії в Стародавній Індії. Ведична література про людину, її походження та існування. Упанішади. Релігійно-філософські вчення (джайнізм та буддизм). Головні філософські школи Стародавньої Індії про людину та світ її життя. Зародження філософії у Стародавньому Китаї. Конфуцій про людину та її виховання. Даосизм про начала буття та ідеал мудреця. Особливості філософування. Антична філософія, її своєрідність у порівнянні з філософією Індії та Китаю. Вчення про буття. Людина як міра усіх речей (Протагор). Самопізнання та належне існування (Сократ). Людина як мікрокосм (Демокрит). Антропологічні мотиви метафізики Платона. Арістотель про взаємопризначеність душі і тіла. Антична наука і проблема методу пізнання. Образи належного існування людини в

елліністичній та римській філософії (стоїцизм, епікуреїзм та неоплатонізм). Римська антична філософія. Неоплатонізм.

ТЕМА 1.2. Філософія Середньовіччя. Особливості середньовічного суспільства. Розвиток християнства в Західній Європі. Апологетика, патристика, схоластика: Вчення Августина про природу та людину. Душа і тіло, концепція часу. Розум і воля. Феномен сповіді. Проблема самосвідомості. Концепція історичного процесу. Боецій про терапевтичну функцію філософії щодо людини. Еріугена про “розділення природи”. Ансельм Кентерберійський про онтологічне доведення буття Бога. П’єр Абеляр про діалектику. Суперечки про природу універсалій: номіналізм та реалізм. Вчення Фоми Аквінського про співвідношення віри і розуму, про єдність душі і тіла, про двоїстість релігії і науки. Дунс Скот про свободу волі. Номіналізм В.Оккама, його значення для сучасності методології науки. Середньовічна есхатологія та теодицея.

ТЕМА 1.3. Філософія епохи Відродження. Характерні риси епохи Відродження. Гуманізм і проблема цілісної людської індивідуальності (Данте, Петрарка, Альберті). Розробка проблеми індивідуальності у платонізмі та аристотелізмі Італійського Ренесансу. Піко дела Мірандола та П’єро Помпонацці. Реформація, її ідеї. М.Кузанський про людину як центр космічної ієрархії буття. Соціальні теорії. Н.Маккіавеллі, Т. Мор, Т.Кампанелла та ін. Гуманістичні ідеї Еразма Роттердамського. Природознавчі досягнення Н.Коперника, Й.Кеплера, Парацельса, Тіхо де Браге. Злам середньовічного уявлення про Землю як центр універсуму і про людину як царя природи. Пантеїзм Дж.Бруно, Скептицизм М.Монтеня.

ТЕМА 1.4. Західноєвропейська філософія Нового часу та Просвітництва. Особливості епохи. Формування нової парадигми філософування. Наукова революція XVII ст. та проблема методу пізнання. Механізм, раціоналізм та емпіризм. Натуралістична антропологія Фр.Бекона, розробка нової моделі науки, емпіричного методу і розкриття причин помилок у пізнанні. Механістичний матеріалізм Т.Гоббса, його вчення про

державу. Р.Декарт про самосвідомість як сутнісну властивість людини, про метод пізнання, психофізична проблема. Раціоналізм Декарта, його послідовники. Б.Паскаль про можливості та межі розуму. Поняття субстанції в філософії Б.Спінози. Структура світу і структура розуму. Розум і пристрасті. Необхідність, творчість, свобода. Монадологія В.Лейбніца. Особистісний вимір буття. Свобода, вибір, теодіцея. Д.Локк і його критика теорії природжених ідей Декарта. Суб'єктивно-ідеалістичні теорії XVIII ст. П.Бейль, Д.Берклі, Д.Юм. Проблема людини в філософії Просвітництва. Монтеस्क'є, Вольтер, Руссо. Французькі матеріалісти XVIII ст. про людину як складну машину. Особливості механістичної методології в гуманітарних та природничих науках.

ТЕМА 1.5. Німецька класична філософія. Місце німецької класичної філософії в історії філософської думки. “Коперніканський переворот” І.Канта. Людина як “громадянин двох світів”. Природа і свобода. Теоретичний та практичний розум. Діяльно-творча основа буття у філософії Й.Г.Фіхте. Суб'єктивна діалектика. Філософія тотожності Ф.В.Й.Шеллінга, його філософська система та метод. Людина як суб'єкт духовної діяльності, що створює світ культури. Гегель про закономірності становлення сутності людини. Тотожність буття і свідомості. Діалектика Гегеля. Антропологічний матеріалізм Л.Фейєрбаха. Людина як природна, чуттєво-тілесна істота. Чуттєвість і розум. Спілкування та існування людської сутності. Любов як основа спілкування. Універсальність людини. Л.Фейєрбах і криза класичної філософії.

ТЕМА 1.6. Некласична філософія. Антираціоналістична установка філософії життя. Проблема нерационального (воля, почуття, несвідоме). Людина як суб'єкт воління, світ як воля і уявлення (А.Шопенгауер). Ідея надлюдини в філософії Ф.Ніцше. Людське життя як культурно-історичний процес (В.Дильтей). Зародження екзистенціалізму. Екзистенціалізм С.К'єркегора як заперечення зведення людини до часткового моменту абсолютної ідеї. Людина як духовна істота, здатна до вибору і

самовизначення. Проблема екзистенціальної істини. Ідея несвідомого і психоаналіз З.Фрейда. Структура психіки за З.Фрейдом. Психоаналітична онтологія людського буття. Феноменологія несвідомого. Психоаналіз і проблема антропосоціогенезу.

ТЕМА 1.7. Гуманістичний пафос вітчизняної філософії. Києво-Могилянська Академія, її вплив на філософську думку українського та інших народів. Проблеми відношення: людина - Бог, природа - дух, простор - час. Раціоналістичний напрям філософських пошуків у Києво-Могилянській академії, їх морально гуманістична проблематика. Г.С. Сковорода, його життя та філософія. Співвідношення теорії і практики. Самопізнання. Тлумачення Біблії. Антитетичний метод у філософії Г.С. Сковороди. Теорія пізнання. Світ, матерія, Бог. «Філософія серця», її вплив на світову філософську думку. «Внутрішня людина». Концепція «сродної» праці, есхатологічні погляди Г.С. Сковороди. Особливості української духовності на межі XIX – XX ст. Проблема людини та нації в творчості Кирило-Мефодіївського товариства. М. Костомаров про український народний характер. Т. Шевченко як філософ. «Філософія серця» П. Юркевича. Екзистенціальні мотиви в творчості Юркевича. Філософія І.Франка, вплив позитивізму на її формування. Проблема поступу, людини та свободи. Філософські погляди Л. Українки, П. Грабовського і М. Коцюбинського. Соціально-філософські ідеї М. Драгоманова, їх вплив на розвиток слов'янського менталітету. В. Вернадський про феномен життя, всесвіт, людство і ноосферу.

ТЕМА 1.8. Постнекласична філософія: основні тенденції філософування в XX - XXI ст. Світова філософія – спосіб критичного аналізу, осмислення найбільш значних універсальних проблем і процесів, відображення глибинних зрушень у культурі, динаміці співвідношень між різними її сферами. Критичний перегляд принципів і традицій класичної та некласичної філософії кінця 19ст. Основні тенденції, риси сучасної філософії, її пошук нестандартних парадигм. Плюралізм течій сучасної філософії.

Проблема людини як один із головних напрямів їх взаємодії. Неофрейдизм та його тенденції: проблема душі людини, структура і архетипи колективного несвідомого в філософії К.Г.Юнга; поняття «соціального характеру» та «соціального несвідомого» в філософії Е.Фромма. Екзистенціальна філософія і її різновиди (М.Гайдеггер, К.Ясперс, Ж.П.Сартр, А.Камю, Г.Марсель, М.М.Понті, Н.Аббаньяно, Х.Ортега-І-Гассет та ін.). Головні проблеми екзистенціалізму – людина в загальній структурі буття, унікальність людського буття, проблема свободи. Персоналізм (М.Бубер, Е.Муньє, та ін.) як філософська течія, що визначає особистість і її духовні цінності вищим смыслом цивілізації. Філософська антропологія (М.Шелер, Г.Плеснер) про природу людини та її місце у Всесвіті. Еволюція релігійної філософії ХХ ст., її переорієнтація від теоцентризму до антропоцентризму. Католицька філософія, її основні течії. Неотомізм (Е.Жільсон, Ж.Марітен, та ін.) про роль віри, знання та цінностей в житті людини. Тейярдизм про феномен людини в християнському еволюціоналізмі П.Тейяра де Шардена. Проблема знання і мови в філософії ХХ ст. Неопозитивізм (Л.Вітгенштейн, Б.Рассел, М.Шлік, ін.); постпозитивізм (К.Поппер, Т.Кун, І.Лакатос, П.Фейєрбенд); структуралізм (Ж.Лакан, К.Леві-Стросс, Н.Фуко); постструктуралізм (Ж.Дерріда, Ж.Дельоз, Ж.Бодрийар, Ж.Ліотар). Нові течії філософії ХХ ст. – філософія глобальних проблем (А.Печчеї, А.Кінг, Л.Браук, Д.Форрестер та ін.); філософія техніки (Х.Шельскі, Ф.Рапп та ін.). Відображення в сучасних дослідженнях соціокультурного буття людини кінця ХХ ст.

Література до курсу

Основна

1. Баумейстер А. Вступ до філософських студій, або інтелектуальні подорожі до країни Філософії. К.: Мала академія Наук України, 2017. 238 с.
2. Данильян О. Г. Філософія : підручник. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2018. 432 с.

3. Петрушенко В. Філософія. Вступ до курсу. Історія світової та української філософії. Фундаментальні проблеми сучасної філософії. Львів : Львівська політехніка, 2019. 596 с.
4. Скиртач В. М. , Алієва О.Г., Мартинов Р.С. Трансформація суб'єкта в клінічному дискурсі філософування ХХ століття. Монографія, 2-ге вид., доповн. Словянськ: Вид-во Б.І. Маторіна. 2021. 293 с.
5. Фюрст М., Тринкс Ю. Філософія / пер. з нім Вахтанга Кебуладзе. Київ : Дух і літера, Інститут релігійних наук св. Томи Аквінського, 2018. 544 с.

Допоміжна

1. Адо П. Філософія як спосіб життя. Київ : Новий Акрополь, 2020. 280 с.
2. Бадью, Ален. Етика. Нарис про розуміння зла. Київ : Комубук, 2016. 192 с.
3. Вінчестер Саймон. Перфекціоністи. Як інженери створили сучасний світ / пер. з англ. Є. Даскал. Харків : Віват, 2019. 448 с.
4. Габермас Ю. До реконструкції історичного матеріалізму / пер. з нім. В.Купліна. Київ : Дух і Літера, 2014. – 320 с.
5. Гринів О. Нариси з історії філософії. Львів : Світ, 2018. 432 с.
6. Гуссерль Е. Ідеї чистої феноменології і феноменологічної філософії. Харків: Фоліо, 2020. 348 с.
7. Гьосле В. Кав'ярня мертвих філософів. Київ : Новий Акрополь, 2020. 256 с.
8. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. Т. 1. К.: Дух і літера, 2009. – 576 с.
9. Марсель Г. Бути і мати. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 228 с
10. Попович М. Бути людиною. Київ : КМА, 2017. 336 с.
11. Пінкер Стівен. Просвітництво сьогодні. Аргументи на користь розуму, науки та прогресу. Київ : Наш формат, 2019. 560 с.
12. Свааб Дік. Наш творчий мозок / пер. з нім. Святослава Зубченка. Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2019. 463 с.
13. Хамітов Н. Філософська антропологія: актуальні проблеми. Від теоретичного до практичного повороту. Київ : КНТ, 2018, 402 с.

14. Хейзл Кетрін Н. Як ми стали постлюдством. Віртуальні тіла в кібернетиці, літературі та інформатиці / пер. з англ. Є. Т. Марічева. Київ : Ніка-Центр, 2013. 426 с.
15. Фром Е. Мати або бути. Х : Книжковий Клуб "Клуб Сімейного Дозвілля", 2020. 304 с.
16. Фуко М. Наглядати й карати. Народження в'язниці. К : Komibook, 2020. 452 с.

Контрольні питання

1. Проблема періодизації історії філософії. Історичні типи філософії.
2. Виникнення і основні риси філософії Давньої Індії.
3. Філософія Давнього Китаю.
4. Предметне та інтелектуальне тлумачення буття в старогрецькій філософії (Фалес, Анаксимен, Анаксимандр, Геракліт, Парменід, Зенон).
5. Проблема людини в античній філософії. Філософія Сократа.
6. Теорія пізнання і логіка Аристотеля. Поняття сутності (субстанції), матерії і форми. Вчення про першооснови (причини) буття.
7. Вчення Платона про світ «ідей» і світ «речей», проблема душі і тіла. Суспільно-політичні погляди Платона.
8. Особливості розвитку філософії Середньовіччя: схоластика і патристика. Філософсько-теологічна концепція Августина.
9. Полеміка номіналізму і реалізму в середньовічній філософії.
10. Тома Аквінський як систематизатор середньовічної схоластики.
11. Антропоцентризм та натурфілософія епохи Відродження.
12. Теорія індукції Ф.Бекона, та його погляди на причини помилок у пізнанні.
13. Дуалізм і раціоналізм Р.Декарта.
14. Сенсуалізм Дж. Локка.
15. Філософія І. Канта. «Коперніканський переворот», здійснений ним в

теорії пізнання.

16. Концепція «переоцінки цінностей» у філософії Ф.Ніцше.
17. Особливості «критичного раціоналізму» К.Поппера.
18. Антитеза «раціоналізм - ірраціоналізм» в історії філософської думки.
19. Філософська система Г.В.Ф. Гегеля. Вчення про абсолютний дух.

Логіка і теорія пізнання.

20. Провідні тенденції і проблеми західноєвропейської філософії кінця ХІХ-початку ХХ ст.

21. Філософія психоаналізу. Фрейдизм та неофрейдизм.
22. Філософія екзистенціалізму (М. Гайдеггер, Ж.-П. Сартр, А.Камю, К.Ясперс).
23. Філософська концепція Г.Сковороди.
24. Проблеми моралі у філософії І.Канта.
25. Гуманістичний пафос вітчизняної філософії.

2.2. ПРОГРАМА КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ІСПИТУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ З ДИСЦИПЛІНИ «ТЕОРЕТИЧНА ФІЛОСОФІЯ»

Пояснювальна записка

Мета тестів як системи завдань специфічної форми певного змісту з дисципліни «Теоретична філософія» – виявлення знань й об'єктивне оцінювання рівня підготовленості студентів вищої освіти факультету ГЕО на кваліфікаційному іспиті для здобуття магістерського рівня вищої освіти з освіти і науки.

Кожний варіант екзаменаційного завдання містить тести, що мають професійну спрямованість. Кожне завдання, його вирішення потребує від студентів інтегрованого застосування знань окремих тем та розділів теоретичної філософії. Їх розв'язання пов'язане з використанням різних прийомів філософського і логічного мислення. Сформульовані в тестах завдання спрямовані на розкриття у максимально короткий термін та в компактній формі основних питань окремого розділу філософської науки. У

варіантах використано тестові завдання на застосування знань в стандартних ситуаціях й тестові завдання на прийняття рішення у згорнутій формі: тести складені з урахуванням принципів науковості, послідовності, систематичності і передбачають забезпечення міцності знань.

Зміст навчального матеріалу

Теоретична філософія

Тема 2.1. Метафізика й онтологія. Метафізика як розуміння буття. Особливості предмета метафізики. Історичний розвиток метафізичної проблематики. Буття та істина. Поділ метафізики на загальну (онтологія) і спеціальну (психологія, космологія і філософська теологія). Аналогії сущого. Філософське вчення про принципи. Закон і закономірність. Класичні філософські принципи: тотожність, визначеність, суперечність. Діалектичний принцип. Стан і положення метафізики за Кантом. Чистий і практичний розум. Трансцендентальні ідеї та метафізика. Критика метафізики з боку логічного позитивізму. Формальна онтологія.

Тема 2.1. Вчення про категорії. Надкатегоріальність поняття «сущого». Модальності буття. Дійсність, можливість, необхідність. Сутність та індивідуалізація. Акциденції. Якість. Кількість. Простір і час. Буття у єдності й множині. Проблема універсалій, історичні спроби вирішення та їх критика. Буття і становлення. Причиновість. Діюча і цільова причина. Матеріальна онтологія. Єдність різноманітного. Принцип ієрархії. Рівні організації. Природа. Матерія. Життя. Душа. Дух. Абсолют. Досвід і буття. «Трансцендентальний» досвід.

Тема 2.3. Гносеологія Предмет і характер теорії пізнання. Основні проблеми теорії пізнання. Знання і дійсність. Знання, гадка, вірування. Різновиди знання. Розбіжності філософського і наукового знання, природничого і гуманітарного знання. Теоретичне узагальнення проблем пізнання в поняттях «суб'єкт-об'єкт». Істина у гносеологічному й онтологічному розумінні. Істина як процес, концепції істини (кореспондентна, когерентна, конвенційна, прагматична). Проблема обґрунтування знання. Метафізична теорія пізнання.

Психологізм та антипсихологізм. Свідомість і несвідоме. Сучасна філософія ментальності (philosophy of mind) як розділ теорії пізнання.

Тема 2.4 Основні теорії пізнання Раціоналізм як теоретико-пізнавальний фундаменталізм. Емпіризм. Сенсуалізм. Засади трансценденталізму в теорії пізнання. Трансцендентально-феноменологічна теорія пізнання. Стосунок трансценденталізму й конструктивізму. Поняття досвіду. Умови можливості досвідного знання. Ідеалістична теорія пізнання. Діалектико-матеріалістична теорія пізнання. Діалектика як теорія розвитку. Прагматистична теорія пізнання. Теорія пізнання в аналітичній традиції філософії. Аналітична епістемологія: логічний атомізм і логічний позитивізм. Принцип верифікації. Принцип фальсифікації. Теоретико-пізнавальні настанови реалізму й антиреалізму. Натуралістична й еволюційна епістемологія. Соціальна епістемологія.

Тема 2.5. Філософія науки Наука як соціальний та історичний феномен. Особливості виникнення та формування науково-теоретичного мислення. Наука як сутнісне явище Нового часу. Глобальні наукові революції та зміна історичних типів наукової раціональності. Поняття наукової картини світу. Філософські засади сучасної наукової картини світу. Поняття постнекласичної науки. Нелінійне мислення як новий стиль наукового мислення. Класифікація наук. Функції науки: практична, пізнавальна, світоглядна, прогностична. Соціальна сутність науки. Структура соціальних відносин у науці: наукові товариства, школи і колективи. Основні форми наукових об'єднань і товариств у сучасній науці. Роль науки в сучасній освіті та формуванні особистості. Сцієнтизм та антисцієнтизм як світоглядні оцінки сучасної науково-технічної революції та її соціальних наслідків. Аксіологічна суверенність науки і соціальна відповідальність учених за долю людства. Екологічні та економічні аспекти розвитку науки і техніки.

Тема 2.6. Логічна структура науки. Наукове знання, його структура і особливості. Форми становлення і розвитку наукового знання: факт, проблема, ідея, гіпотеза. Структура і функції наукової теорії. Закон як основний елемент

теорії. Основи науки та їх структура. Ідеали, цінності і норми науки. Наукова картина світу, її історичні форми і функції. Еволюціонізм у сучасній науковій картині світу. Раціональне, нераціональне та ірраціональне в науці. Рівні і форми організації реальності. Наукове пізнання простору і часу. Проблема детермінізму.

Тема 2.7. Філософія освіти в структурі філософських знань. Предмет і метод філософії освіти. Комплексний характер філософії освіти, роль і значення її культурологічних, філософських та спеціально-наукових компонентів. Завдання філософії освіти. Місце філософії освіти в системі наук, що вивчають освіту. Основні методологічні концепції організації освітнього простору. Освітні ідеї в межах класичної та неklasичної філософії. Взаємозв'язок класичної та політехнічної освіти. Методологія позитивізму і педагогіка. Філософія утилітаризму в педагогіці. Прагматично-інструменталістська філософія освіти. Гуманітарні напрямки в сучасній західній філософії освіти. Антропологічний зміст опозиції «раціональне-ірраціональне» в західній філософії освіти. Освіта в парадигмі української дійсності і філософії.

Тема 2.8 Феномен особистості в науці й освіти. Людина, загальна характеристика. Субстратний, функціональний і субстанціальний підходи до визначення сутності людини. Формування індивідуальності людини як практичне завдання освіти і масове суспільство. Проблема індивідуальності і соціальної відповідальності. Взаємозв'язок цінностей та цілей освіти. Мультикультуральність, толерантність і співробітництво в освітньому просторі.

Література до курсу

1. Арістотель. Метафізика / Пер. О. Юдін. Х.: Фоліо, 2020. - 300 с.
2. Бодрийяр Ж. Симулякри і симуляція [Текст] / Жан Бодрийяр; [пер. з фр. В.Ховхун]. - К.: Основи, 2004. - 230 с.
3. Бубер М. Я і Ти. - К.: Дух і Літера, 2012.
4. Гегель Г.В.Ф. Феноменологія духу. - К., 2019. - С. 476.

5. Свааб Дік. Наш творчий мозок / пер. з нім. Святослава Зубченка.
Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2019. 463 с.

Допоміжна

1. Баумейстер А. Вступ до філософських студій, або інтелектуальні подорожі до країни Філософії. К.: Мала академія Наук України, 2017. 238 с.
2. Вінчестер Саймон. Перфекціоністи. Як інженери створили сучасний світ / пер. з англ. Є. Даскал. Харків : Віват, 2019. 448 с.
3. Гьосле В. Кав'ярня мертвих філософів. Київ : Новий Акрополь, 2020. 256 с.
4. Локк Дж. Два трактати про правління. Київ: Наш формат, 2020. 312 с.
5. Малярчук Є. Філософія і педагогіка. Київ : Дух і Літера, 2019. 344 с.
6. Попович М. Бути людиною. Київ : КМА, 2017. – 336 с.
7. Пінкер Стівен. Просвітництво сьогодні. Аргументи на користь розуму, науки та прогресу. Київ : Наш формат, 2019. 560 с.
8. Скиртач В. М. , Алієва О.Г., Мартинов Р.С. Трансформація суб'єкта в клінічному дискурсі філософування ХХ століття. Монографія, 2-ге вид., доповн. Словянськ: Вид-во Б.І. Маторіна. 2021. 293 с.
9. Скіннер Кріс. Людина цифрова. Четверта революція в історії людства, яка торкнеться кожного / пер. з англ. Г. Якубовська. Харків : РанокФабула, 2020. 272 с.

Контрольні питання

1. Сцієнтизм та антисцієнтизм в філософії ХХ ст.
2. Проблема достеменності людського буття та її осмислення в філософії ХХ ст.
3. Плюралізм філософських пошуків ХХ ст.: тенденції, школи, напрямки..
4. Людське буття як співбуття.
5. Свідомість як філософська проблема.
6. Наукова проблема і гіпотеза як форми мислення і наукового дослідження.
7. Простір і час як найзагальніші форми буття.
8. Категорія практики та її філософські інтерпретації.
9. Феномен несвідомого: його природа та функції.
10. Історизм як світоглядний принцип і як принцип наукового пізнання.
11. «Інформаційне суспільство»: проблеми філософського осмислення.
12. Діалектика як спосіб філософствування. Різновиди діалектики.

13. Світогляд і картина світу.
14. Проблема істини в філософії та методології науки.
15. Техніка і людина: ціннісні аспекти взаємодії.
16. Просторово-часові характеристики світу і їх відображення в науці та культурі.
17. Унікальність людського буття як філософська проблема.
18. Свобода і проблема відповідальності.
19. Техніка як предмет філософського осмислення.
20. Свідомість та її суттєві ознаки.
21. Свобода наукового пошуку та соціальна відповідальність науковця.
22. Філософія і наука.
23. Рух і розвиток. Основні концепції розвитку
24. Сучасна соціально-філософська критика техніки і проблема її гуманізації.
25. Наука як феномен культури і галузь духовного виробництва.
26. Принцип системності в науці і практиці.
27. Соціально-етичні проблеми сучасної науки.
28. Форми і методи пізнання.
29. Загальна характеристика основних проблем філософії науки.
30. Гносеологічна проблематика в історико-філософському дискурсі.
31. Концепції істини у філософії.
32. Концепція критичного раціоналізму К.Поппера.
33. Теорія наукових революцій Т.Куна.
34. Методологія науково-дослідницьких програм І. Лакатоса.
35. Наукове знання як система, його особливості і структура.
36. Принципи верифікації та фальсифікації як способи демаркації наукового та ненаукового знання.
37. Класифікація наукових методів.
38. Наукові традиції та наукові революції. Типи наукової раціональності.
39. Метод, методологія і методика: сутність і співвідношення понять.
40. Особливості постановки проблеми людини в філософії ХХ ст.

2.3. ПРОГРАМА

КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ІСПИТУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ З ДИСЦИПЛІН «СУЧАСНА СВІТОВА ФІЛОСОФІЯ», «ФІЛОСОФСЬКО-КЛІНІЧНИЙ ДИСКУРС ХХ. СТ.», «СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ ТА ФІЛОСОФІЯ ІСТОРІЇ»

Пояснювальна записка

Кваліфікаційний іспит з курсів «Сучасна світова філософія», «Філософсько-клінічний дискурс ХХ ст.», «Соціальна філософія та філософія

історії» є засобом перевірки теоретичної і практичної підготовки з питань організації та методики викладання філософії у закладах вищої освіти.

Кожний варіант екзаменаційного завдання містить тести, що мають професійну спрямованість. Кожне завдання та його вирішення потребує від студентів інтегрованого застосування знань окремих тем та розділів наук. Їх розв'язання пов'язане з використанням різних прийомів філософського і логічного мислення. Сформульовані в тестах завдання спрямовані на розкриття у максимально короткий термін та в компактній формі основних питань соціальної філософії, філософської антропології, риторики.

У варіантах використано тестові завдання на прийняття рішення у відкритій формі.

Кваліфікаційний іспит повинен виявити глибину засвоєння студентами магістерського рівня вищої освіти питань методики проведення філософських занять, уміння творчо використовувати набуті знання в умовах практичної діяльності.

Кваліфікаційний іспит є не лише засобом перевірки теоретичних знань і практичних навичок дисципліни, а й важливим завершальним етапом у підготовці фахівця з філософських дисциплін.

Метою випробувань є визначення здатності магістра виконувати професійні обов'язки викладача вищої школи.

Зміст навчального матеріалу

ТЕМА 2.1. Предмет і структура соціальної філософії. Специфіка соціального пізнання. Поняття соціального у філософії. Суспільствознавство як система. Загальнотеоретична філософія та соціальна філософія про сутність суспільства: подібності та відмінності. Суспільство як нерозчленованим ціле і як диференційована цілісна система. Структура сучасного соціально-філософського знання: соціальна онтологія (вчення про суспільне буття в його статиці); філософія історія (вчення про суспільне буття в його динаміці). Специфіка предмета соціальної філософії. Гуманістична спрямованість соціальної філософії. Категорії соціальної

філософії. Філософський аналіз суспільства. Історична генеза предмета соціальної філософії в історії філософії.

ТЕМА 2.2. Основні етапи розвитку соціально-філософської думки.

Соціально-філософські погляди мислителів Стародавнього Сходу. Соціально-філософські вчення Платона та Аристотеля. Теологічні обґрунтування Космосу, людини і суспільства. Перша революція в суспільствознавстві (Н. Макіавеллі). Європейська думка Нового часу в пошуках суспільного ідеалу. Ідея спільного блага. Ліберальна концепція ідеального устрою суспільства. Утопічний соціалізм про майбутнє суспільства. Соціальна утопія XVIII–XIX ст. (К. Сен-Сімон, Ш. Фур'є, Р. Оуен). Вітчизняна соціально-філософська традиція. Множинність соціально-філософського знання. Соціально-філософські погляди К.Маркса. Екзистенціалізм (М. Хайдеггер, К. Ясперс, Ж. П. Сартр, А. Камю, М. Бердяєв, Л. Шестов). Соціокультурологія (О. Конт, Е. Дюркгейм, М. Ковалевський, М. Вебер, Т. Парсонс, Р. Мертон). Фрейдизм і неофрейдизм (З. Фрейд, К. Юнг, Е. Фромм). Філософія глобалізму. Основні тенденції розвитку сучасного світу як виклик цивілізації.

ТЕМА 2.3. Суспільство як цілісна система.

Суспільство як надприродна реальність. Різні способи її інтерпретації. Суспільство як органічне ціле. Структура суспільства. Загальні риси суспільства: самодостатня спільність індивідів, здатна до відтворення; спільна діяльність індивідів, спрямована на задоволення їхніх інтересів і потреб, як необхідна умова існування спільності; суспільні відносини між індивідами як форма їхньої спільної діяльності. Поняття соціального інституту. Інституційний характер суспільних відносин. Соціальний простір і соціальний час.

ТЕМА 2.4. Методи вивчення суспільства в соціальній філософії.

Основні матеріалістичні та ідеалістичні підходи до розуміння суспільства. Проблема методу в соціальній філософії. Особливості застосування загальних методів в аналізі суспільного життя. Особливості функціонування і розвитку суспільства з позицій діалектики. Суспільство з позиції системного підходу. Соціум як ієрархічна система. Підсистеми, компоненти, елементи суспільного

цілого.

ТЕМА 2.5. Проблематизація класичного суб'єкта та логіка його трансформації (аналіз основних стратегій). Аналітика суб'єкта у історико-філософському та гуманітарному вимірі. Основні генеалогічні лінії концептуалізації: філософія Аристотеля, яка розглядає суб'єкта у логіко-граматичному контексті як певного носія властивостей; філософсько-теологічні ідеї Середньовіччя, які стали підривним знанням, що й спровокувало винахід суб'єкта; філософія Нового часу, яка тлумачить суб'єкта як раціонально діючу інстанцію, автора, агента; філософія Канта як вихідний пункт народження суб'єкта у якості зміни способу презентації даного.

ТЕМА 2.6 Психоаналітичні та екзистенціальні проекти суб'єкта.

Некласичний розгляд суб'єкта. Суб'єкт у контексті протистояння несвідомого та над-Я. Філософія суб'єкта у К. Юнга та К.Ясперса. Суб'єкт у структурно-семіологічному концептуальному полі Ж. Лакана як нерівний самому собі, розщеплений, шизофренічний суб'єкт.

Екзистенціальні проекти суб'єкта. Розробка С. К'єркегором загального для екзистенціального мислення підходу до метафізичної категорії суб'єкта. Розходження гайдеггерівських теоретичних версій буття суб'єкта (Dasein) у ранній та пізній аналітиці. Критика Ж.-П.Сартром предметного сенсу трансцендентального суб'єкта.

ТЕМА 2.7 Основні концепції взаємовідносин суб'єкта та Іншого. Концепції природної настанови, що виходить із автономного суб'єкта, здатного вільно комунікувати. Основні способи розуміння Іншого: значима складова в структурі власного Я, протилежність, не-Я, відхилення від норми, негативний член бінарного протистояння. Можливість концептуалізація Іншого: на рівні окремого суб'єкта як проблема ідентичності, на рівні міжсуб'єктної комунікації як проблема взаєморозуміння, на рівні полісуб'єктної соціальності як проблема поліфонії буття. Толерантність як цінність сучасного суспільства, де відмінність сприймається як незагрозлива і рівноцінна тотожність. Вплив соціальності на клінічні відхилення суб'єкта (на прикладі шизофренії та

сліпоглухоти). Концепції соціальної детермінації суб'єкта К. Маркса та постмарксистських авторів. Дослідження залежності суб'єктного розвитку від соціального оточення в експериментально чистих умовах сліпоглухоти. Сумісно-подільна практична діяльність як умова педагогічної корекції біологічного дефекту (сліпоглухоти). Концепція культурно-історичної природи психіки Л.С.Виготського. Соціально-антропологічні ідеї М.Фуко.

Стратегія антипсихіатрії, що під маркуванням Іншого викриває соціально небезпечного або небажаного суб'єкта. Ідеї антипсихіатрів про революційне перетворення суспільства або утворення терапевтичних громад.

ТЕМА 2.8 Основні філософсько-клінічні напрямки. Філософський і клінічний дискурси. Клінічний дискурс як спосіб контролю та домінування у суспільстві. Філософські, онтологічні та історико-культурні засади конституювання філософсько-клінічного дискурсу та стратегічні напрямки його розвитку. Філософсько-клінічний дискурс як комунікативний процес, смисли мовних висловлювань якого акцентують увагу не на синдромах захворювання, а виявляють феноменологію внутрішнього досвіду патологічного суб'єкта, його комунікативну взаємодію та ефекти полісуб'єктної соціальності.

Екзистенціально-феноменологічна традиція: антропоцентричний Dasein-аналіз Л. Бінсвангера як діагностичний метод, онтологічні версії Dasein-аналізу, запропоновані М. Боссом. Ретельна дескрипція феноменів світу патологічного суб'єкта у феноменологічному дискурсі. Завдання екзистенціально-феноменологічної традиції – висвітлення ступеню несвободи, відповідно, лікування як повернення суб'єкту його відкритості, отже, – і здоров'я. Антипсихіатрія: соціальна антропологія хвороби (антипсихіатрія) про природу психічної хвороби суб'єкта як невідповідність суспільним нормам. Теоретичні ідеї антипсихіатрів та спроби їх практичного втілення. Концепція онтологічної невпевненості Р.Лейнга.

Антипсихіатричні ідеї М.Фуко: внутрішня спорідненість гуманізму та терору. М.Фуко про дисциплінарні психіатричні структури.

ТЕМА 2.9 Суб'єкт і патологія. Основні підходи до норми: статистичний; адаптаційний; психопатологічний; культурно-релятивістський; гуманістичний підхід. Розгляд норми суб'єкта як такого, що самоактуалізується та самовдосконалюється. Талановитість як норма розвитку особистості.

Створення владою, дякуючи психіатричному дискурсу, відповідного суб'єкта, для поневолення. Розвиток клінічних знань як демонстрація зв'язку між владними функціями і пізнанням суб'єктивної реальності індивіда. Розуміння вад особистісного розвитку, за виключенням генетичних і органічних патологій, як вкорінених не в тілесності особистості, а як похідних від системи відносин, у яких даний суб'єкт приймає участь; розгляд безумства в репресивних суспільствах, у тому числі, і як засобу відмови від них та їх руйнування. Феноменологічні дослідження часово-просторових характеристик світу психічно хворого.

ТЕМА 3.0 Філософські дискусії останніх десятиліть.

Сучасна філософія свідомості. Філософія свідомості в аналітичній філософії другої половини ХХ століття, основні підходи до психофізичної проблеми. Теорія тотожності свідомості і мозку, її основні варіанти. Редукціонізм і антиредукціонізм в трактуванні свідомості. Філософія свідомості Дж.Сёрла. Філософія свідомості Д. Деннета. Натуралізація інтенціональності.

М.Фуко: основна проблематика та ідеї: критика «логоцентризма» психіатрії і медицини, карної системи, ідеї розвитку історії сексуальності, загальні теорії влади і відносин між владою і пізнанням, «смерть людини». «Теорія справедливості» Дж. Роулса. Постмодернізм у філософії, літературі, мистецтві. Філософія і наука. Нові теорії в філософії науки. Біоетика.

Література до курсу

Основна

1. Скиртач В. М. , Алієва О.Г., Мартинов Р.С. Трансформація суб'єкта в клінічному дискурсі філософування ХХ століття. Монографія, 2-ге вид., доповн. Словянськ: Вид-во Б.І. Маторіна. 2021. 293 с.
2. Попович М. Бути людиною. Київ : КМА, 2017. 336 с.
3. Хейзл Кетрін Н. Як ми стали постлюдством. Віртуальні тіла в кібернетиці, літературі та інформатиці / пер. з англ. Є. Т. Марічева. Київ : Ніка-Центр, 2013. 426 с.
4. Фром Е. Мати або бути. Х : Книжковий Клуб "Клуб Сімейного Дозвілля", 2020. 304 с.
5. Фюрст М., Тринкс Ю. Філософія / пер. з нім Вахтанга Кебуладзе. Київ : Дух і літера, Інститут релігійних наук св. Томи Аквінського, 2018. 544 с.

Додаткова

1. Вінчестер Саймон. Перфекціоністи. Як інженери створили сучасний світ / пер. з англ. Є. Даскал. Харків : Віват, 2019. 448 с.
2. Габермас Ю. До реконструкції історичного матеріалізму / пер. з нім. В.Купліна. Київ : Дух і Літера, 2014. – 320 с.
3. Гуссерль Е. Ідеї чистої феноменології і феноменологічної філософії. Харків: Фоліо, 2020. 348 с.
4. Гьосле В. Кав'ярня мертвих філософів. Київ : Новий Акрополь, 2020. 256 с.
5. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. Т. 1. К.: Дух і літера, 2009. – 576 с.
6. Ковальова О., Сафаргалина-Корнилова Н., Герасимчук Н. Деонтологія в медицині. Київ : Медицина, 2018. 240 с.
7. Пінкер Стівен. Просвітництво сьогодні. Аргументи на користь розуму, науки та прогресу. Київ : Наш формат, 2019. 560 с.
8. Хамітов Н. Філософська антропологія: актуальні проблеми. Від теоретичного до практичного повороту. Київ : КНТ, 2018, 402 с.
9. Фуко М. Народження клініки: Археологія лікарського погляду (2016)
Naissance de la clinique. Une archéologie du regard médical

10.Фуко М. Наглядати й карати. Народження в'язниці. К : Komubook, 2020.
452 с.

Контрольні питання

1. Предмет соціальної філософії.
2. Головні методологічні принципи та категорії соціальної філософії
3. Соціальна філософія в системі гуманітарних наук.
4. Соціальна філософія і наука.
5. Соціально-філософські погляди мислителів античної філософії.
6. Соціально-філософські погляди мислителів епохи Відродження.
7. Філософський аналіз суспільства.
8. Суспільство як система.
9. Соціально-філософські пошуки філософів Нового часу.
- 10.Розробка С. К'єркегором загального для екзистенціального мислення підходу до метафізичної категорії суб'єкта.
- 11.Розходження гайдеггерівських теоретичних версій буття суб'єкта (Dasein) у ранній та пізній аналітиці.
- 12.Основні способи розуміння Іншого.
- 13.Толерантність як цінність сучасного суспільства.
- 14.Концепції соціальної детермінації суб'єкта К. Маркса та постмарксистських авторів.
- 15.Дослідження залежності суб'єктного розвитку від соціального оточення в експериментально чистих умовах сліпоглухоти.
- 16.Концепція культурно-історичної природи психіки Л.С.Виготського.
- 17.Соціально-антропологічні ідеї М.Фуко.
- 18.Стратегія антипсихіатрії, що під маркуванням Іншого викриває соціально небезпечного або небажаного суб'єкта.
- 19.Клінічний дискурс як спосіб контролю та домінування у суспільстві.
- 20.Філософські, онтологічні та історико-культурні засади конституювання філософсько-клінічного дискурсу та стратегічні напрямки його розвитку.

21. Соціальна антропологія хвороби (антипсихіатрія) про природу психічної хвороби суб'єкта як невідповідність суспільним нормам.
22. Теоретичні ідеї антипсихіатрів та спроби їх практичного втілення.
23. Концепція онтологічної невпевненості Р.Лейнга.
24. Основні підходи до норми. Талановитість як норма розвитку особистості.
25. Філософія свідомості Дж.Сёрла.
26. М.Фуко про владу.
27. Дискурсивний поворот у сучасній філософії.
28. Проблеми розвитку сучасної науки та техніки.
29. Е.Тоффлер про соціальні наслідки інформатизації.
30. Філософські аспекти біоетики.

Література, дозволена до використання під час кваліфікаційного іспиту.

1. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. Т. 1. К.: Дух і літера, 2009. – 576 с.
2. Скиртач В. М. , Алієва О.Г., Мартинов Р.С. Трансформація суб'єкта в клінічному дискурсі філософування ХХ століття. Монографія, 2-ге вид., доповн. Словянськ: Вид-во Б.І. Маторіна. 2021. 293 с.
3. <https://plato.stanford.edu/contents.html>

